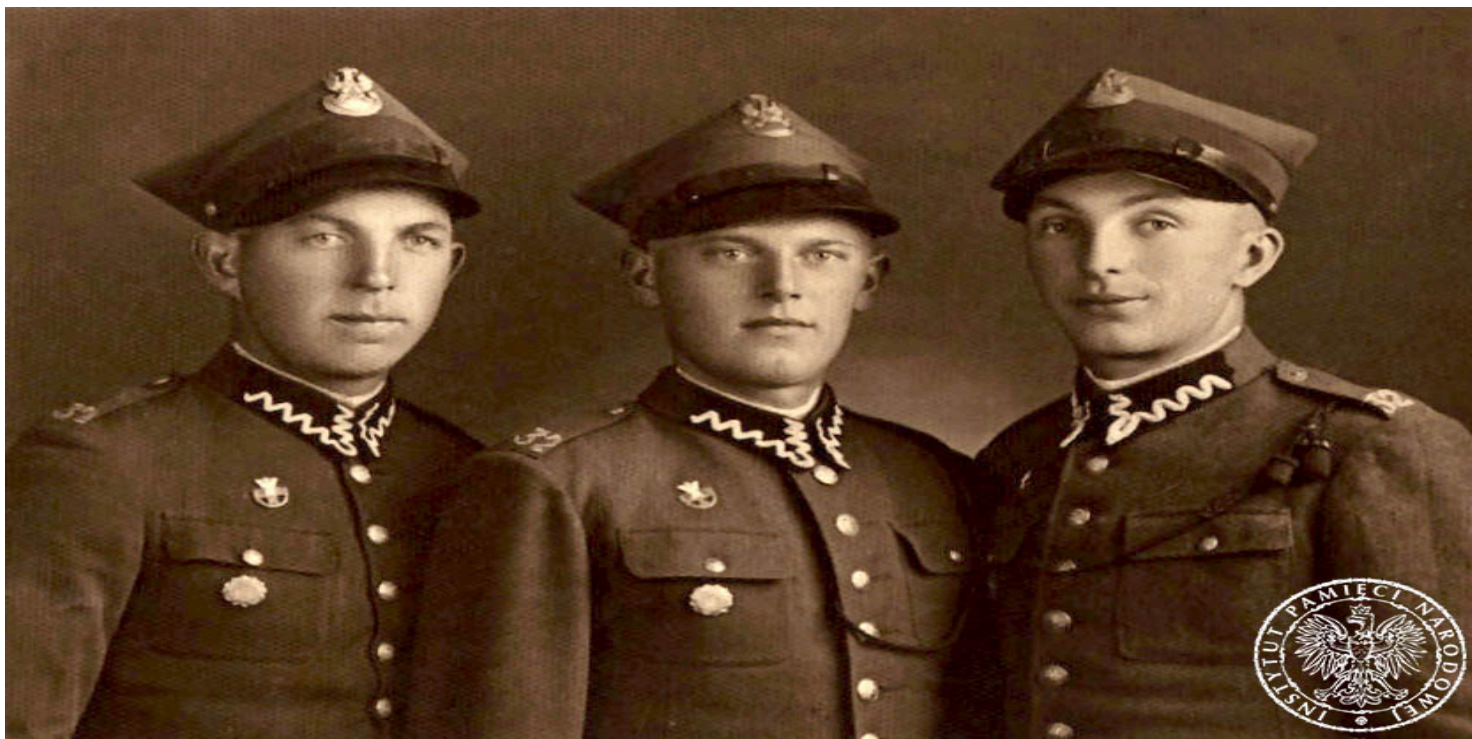

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zolnierze-wykleci/105576,Sierżant-Wiktor-Stryjewski-Cacko.html>

Wiktor Stryjewski (pierwszy od prawej) podczas służby wojskowej w III batalionie 32. Pułku Piechoty w Działdowie, 1939 r. (fot. z zasobu IPN)

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Sierżant Wiktor Stryjewski „Cacko”

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: ELŻBIETA STRZESZEWSKA 08.02.2024

8 lutego 1949 r. w wyniku obławy zorganizowanej przez żołnierzy KBW oraz funkcjonariuszy UB i MO aresztowany został sierż. Wiktor Stryjewski „Cacko”, „Zbyszko”, „Wyrwicz”, żołnierz AK, ROAK, NZW, dowódca oddziału bojowego 11. Grupy Operacyjnej NSZ (NZW).

Tego dnia, ok. godz. 8.30, do Grupy Operacyjnej KBW dotarła wiadomość, że:

„banda »Cacko« w sile 13 ludzi uzbrojona w broń automatyczna i granaty, podzielona na 2-wie grupy z której jedna grupa w sile 7 ludzi w tym 2-wie kobiety przebywa w m. Gałki Duże [...] gm. Mała Wieś pow. Płock [...]”.

Partyzancki szlak

„Cacko”, o którym mowa w donosie, to Wiktor Stryjewski „Cacko”, „Zbyszko”, „Wyrwicz”, żołnierz podziemia niepodległościowego, dowódca jednego z oddziałów bojowych NZW. Wiktor Stryjewski pochodził z drobnoszlacheckiej rodziny zamieszkałej w Żychowie w pow. sierpeckim. Był jednym z siedmiorga dzieci Leona i Stefanii z Załęskich.

Przed wybuchem II wojny światowej prowadził gospodarstwo rolne w rodzinnej miejscowości. W 1939 r. został powołany do wojska. Służył w III batalionie 23. Pułku Piechoty, stacjonującym stale w Działdowie. W czasie okupacji niemieckiej zaangażował się w działalność AK w Obwodzie Sierpc. Po zakończeniu wojny pracował w Służbie Ochrony Kolei w Raciążu i Sierpcu. W lutym 1946 r. został aresztowany za zabicie napastującego kobietę żołnierza WP (według innych źródeł żołnierza Armii Czerwonej).

Sierżant Wiktor Stryjewski,

pseudonim Cacko (fot. z zasobu IPN)

Sierżant Wiktor Stryjewski, pseudonim Cacko (po lewej) wraz z Ludomirem Peczyńskim, pseudonim Władek (fot. z zasobu IPN)

Zdjęcie sygnalityczne Janiny Samoraj, pseudonim Celinka, wykonane w WUBP w Bydgoszczy 13 XII 1951 r. (fot. z zasobu IPN)

Wiktor Stryjewski (pierwszy od prawej) podczas służby wojskowej w III batalionie 32. Pułku Piechoty w Działdowie, 1939 r. (fot. z zasobu IPN)

Zdjęcie sygnalityczne Wiktora Stryjewskiego, wykonane w WUBP w Warszawie 15 II 1949 r. (fot. z kartoteki zdjęć sygnalitycznych)

„Lisa”, a następnie przez por. Franciszka Majewskiego „Słonego”. Brał udział w wielu akcjach przeciwko funkcjonariuszom UB i komunistycznej agenturze, w akcjach ekspropriacyjnych oraz w atakach na posterunki MO.

Uczestniczył m.in w walce z funkcjonariuszami bezpieki pod Okalewem k. Rypina (12 lipca 1947 r.) oraz w likwidacji Władysława Rypińskiego („Rypy”), dowódcy pepeerowskiej bojówki mordującej działaczy PSL i byłych żołnierzy podziemia niepodległościowego (11 października 1947 r.). Po podporządkowaniu oddziału 11. Grupy Operacyjnej NSZ (NZW) został dowódcą patrolu bojowego, działającego na terenie powiatów płockiego i płońskiego.

Obława

Do akcji przeciwko „bandzie »Cacko«” wyruszyli żołnierze z 4., 5. i 6. kompanii 9. Pułku KBW z obwodów Płock, Sierpc i Płońsk. Dołączyły do nich Grupy Operacyjne z obwodów Ciechanów i Przasnysz, a także funkcjonariusze MO i UB. Łącznie – według „Opisu operacji przeprowadzonej przeciwko bandzie »Cacko« w m. Gałki Duże (1236) gm. Mała Wieś pow. Płock w dniu 8.02.1949 r.” – w operacji wojskowej wzięło udział 297

funkcjonariuszy i żołnierzy KBW.

Zgodnie z przygotowanym planem, po przybyciu na miejsce, ok. godz. 10.00, wojsko szybko okrążyło wieś, a wydzielona grupa uderzeniowa wkroczyła do niej i skierowała się w kierunku posesji sołtysa, na terenie której – zgodnie z doniesieniem – mieli ukrywać się poszukiwani „bandyci”. Widząc zbliżających się żołnierzy KBW, członkowie oddziału otworzyli ogień.

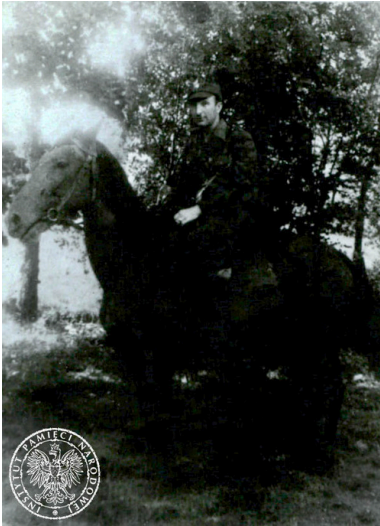
Wymiana strzałów i wybuchy granatów wywołały pożar domu sołtysa, zmuszając oblężonych do wycofania się do zabudowań gospodarczych. Uwięzieni w płonącej pułapce, początkowo odmawiali poddania się. Ostatecznie jednak silny ostrzał zmusił ich do przerwania ognia i kapitulacji.

W wyniku prowadzonych pertraktacji, 8 lutego 1949 r., Wiktor Stryjewski „Cacko” i członkowie jego oddziału poddali się. W ręce bezpieki, oprócz dowódcy, wpadli: Zygfryd Kuliński „Albin”, Wacław Michalski „Jarząbek”, „Gałązka” i Janina Samoraj „Celinka”. Przy aresztowanych znaleziono broń, amunicję, granaty oraz częściowo spalone archiwum oddziału.

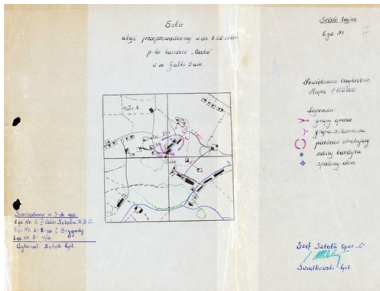
W trakcie walki zginął kuzyn Stryjewskiego – Ludomir Peczyński „Władek”. Dodatkowo, po ugaszeniu pożaru i przeszukaniu zabudowań, znaleziono ciała dwóch osób: Elżbiety Kozaneckiej „Basia” i Jana Kłobukowskiego „Janek”.

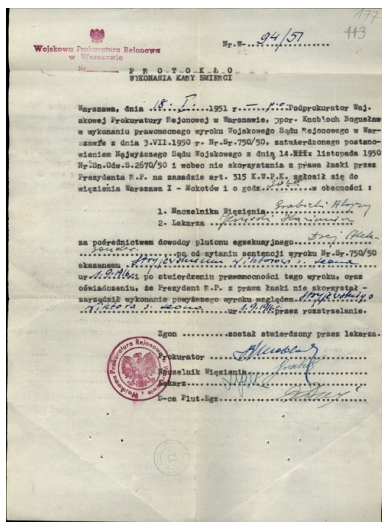
**Sierżant Wiktor Stryjewski,
pseudonim Cacko (fot. z zasobu
IPN)**

**Sierżant Wiktor Stryjewski,
pseudonim Cacko (fot. z zasobu
IPN)**

**Oleat przedstawiający „Szkic
akcji przeprowadzonej w dn.
8.02.1949 r. p-ko bandzie
»Cacko« w m. Gałki Duże”
(zasobu IPN)**

Protokół wykonania kary śmierci na Wiktorze Stryjewskim.

Warszawa, 18 I 1951 r.

Procesy i egzekucje

Reżim komunistyczny nie darowywał win i nie okazywał łaski pokonanym przeciwnikom.

29 września 1949 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie skazał Zygfrieda Kulińskiego i Wacława Michalskiego na karę śmierci za przynależność do organizacji NZW, mającej na celu zmianę przemocą demokratycznego ustroju Państwa Polskiego, oraz czynny udział w akcjach skierowanych przeciwko funkcjonariuszom MO, UB i ORMO, zabójstwa, napady rabunkowe i posiadanie broni bez zezwolenia. Wyroki zostały wykonane 29 marca 1950 r.

Janina Samoraj „Celinka”, która nie uczestniczyła czynnie w działaniach zbrojnych oddziału, została skazana 25 sierpnia 1949 r. na 5 lat więzienia.

Dowódca oddziału, Wiktor Stryjewski, sądzony był w słynnym procesie pokazowym Komendy 11. Grupy Operacyjnej NSZ, opisywanym na łamach prasy i transmitowanym przez radio. Spośród siedmiu oskarżonych w procesie, sześciu zostało skazanych na karę śmierci. Spotkało to również Wiktora Stryjewskiego. 3 lipca 1950 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie skazał go na trzydziestoosmiokrotną karę śmierci z jednoczesnym pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze i z przypadkiem całego mienia. Prezydent Bolesław Bierut nie skorzystał z prawa łaski. Wyrok wykonano 18 stycznia 1951 r. o godz. 20.20 w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie.

Rodzina Wiktora Stryjewskiego dowiedziała się o jego śmierci dopiero w 1957 r. Miejsce jego pochówku nadal

pozostaje nieznane.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ